

Artikkeli

Heli Koskinen^a

Puhdasta lunta vai sulaa vettä? Arktis-biopoliittinen tulkinta eläinten hyvinvointilakiin

Pure Snow or Melt Water? Arctic-Biopolitical Interpretation of the Law on Animal Welfare

The Animal Welfare Act entered into force on 1 January 2024. It requires that water must be constantly available to the animal in the permanent holding of mammals and birds. It remains unclear how the biopower and Arctic conditions will be taken into account in the implementation of animal needs. Needs are better achieved in intensive agriculture than in the breeding of wild animal species. The purpose of this study is to examine the Animal Welfare Act, the Animal Protection Act that preceded it, the government's proposal for a new Animal Welfare Act, the proposal of the Finnish Association of Animal Rights Lawyers on the fundamental rights of animals, and the responses of stakeholders in the development phase of the new Animal Welfare Act in a new way with biopower and the Arctic region. Text materials are analysed using discourse analytical methods, thereby revealing the discourses of care, nature, water access, and cold. The study applies the concept of biopower to other species and reveals differences in the approach to the needs of different animal species and tells about perceptions related to the good life of animals.

Keywords: animal welfare act, arctic, biopower, water

Johdanto

Laki eläinten hyvinvoinnista on tullut voimaan 1.1.2024. Toisin kuin lakia edeltänyt eläinsuojelulaki, eläinten hyvinvointilaki edellyttää, että nisäkkäiden ja lintujen pysyvässä pito-paikassa on oltava jatkuvasti vettä eläimen saatavilla (laki eläinten hyvinvoinnista 693/2023, 21 §). Jatkuvasta vedensaannista voidaan erityistapauksissa poiketa esimerkiksi silloin, kun poikkeuksellisen vaikeat sääolosuhteet estävät sulan veden jatkuvan saatavilla pidon tai sellaisissa eläintenpitopaikoissa, joissa sulan veden jatkuva saatavilla pito on kohtuuttoman

^a heliellkoskinen@gmail.com

vaikea järjestää eläinten pitomuodosta ja sääolosuhteista johtuvista syistä. Nämä pitopaikat, pitomuodot ja sääolosuhteet määritellään lain nojalla annetussa asetuksessa. Käytännössä se tarkoittaa kylmässä kasvatettavien, niin sanottujen igluvasikoiden, rekikoiratarhoilla pidettävien koirien ja eräiden turkiseläinten pitopaikkoja. Jatkuvasti saatavilla olevaa vettä ei edellytetä myöskään laajoilla alueilla luonnonmukaisissa olosuhteissa tarhattaville, luonnonvaraisiin eläinlajeihin kuuluville eläimille eikä poroille silloin, kun niiden saatavilla on rajoituksetta puhdasta lunta.

Puhdas vesi on olennaisen tärkeää kaikille maapallon eläville organismeille (Eurooppa-neuvosto 2025). Vesi on ihmisten, eläinten ja kasvien elämän edellytys (Kurrer 2025). Puhdas vesi on ihmisoikeus. Vesi on tärkeää myös taloudellisesti. Vesi on rajallinen luonnonvara eikä puhdas vesi ei ole itsestäänselvyys, minkä vuoksi veden laadusta ja käytöstä säädellään Euroopan unionin tasolla. Veden laatua seurataan, jotta se täyttää terveydelle turvallisen veden kriteerit (Rautio 2017, 9). Vesipolitiikan puitedirektiivin (2000/60/EY) tavoitteena on, että laadukasta vettä on riittävässä määrin ihmisten ja talouden saatavilla. Ihmisten tarpeiden lisäksi on otettava huomioon, että vettä on riittävästi myös luonnolle ja sen eliöstölle (Euroopan komissio 2025).

Euroopan unionin vesipolitiikan yleisenä tavoitteena on varmistaa laadukkaan veden riittävä saatavuus kaikille ihmisille sekä talouden aloille ja ympäristölle (Kurrer 2025). Tavoitteen oikeusperustana on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 191–193 artikla. Yhteinen vesipolitiikka on kuitenkin haastavaa, koska tulevaisuudessa Euroopassa esiintyy yhä enemmän veteen liittyviä äärimmäisiä sääilmiöitä (Kurrer 2025). Viimeisen 50 vuoden seuranta-aineisto Suomen Lapista osoittaa, että lämpötilat vaihtelevat nykyisin enemmän varsinkin talvella, jolloin on sekä pakkas- että sulamisjaksoja (Lépy & Pasanen 2017). Arktisella alueella on havaittu, että lumipeite vähenee ja seuraa jäätikkötalvia, jolloin lumi kovettuu jäiseksi vesisateen jälkeen. Tästä on haittaa poroille ja poronhoidolle, joka on tärkeä alkutuotannon muoto Pohjois-Suomessa (Maa- ja metsätalousministeriö 2005, 89, 93; Lépy & Pasanen 2017; Ocobock ym. 2022; Pekkarinen ym. 2022). Kun lunta ei ole tai se ei ole jääksi muuttuneena porojen käytettävissä, porojen jatkuva vedensaanti ei toteudu puitedirektiivin eikä kansallisen eläinten hyvinvointilain tarkoittamalla tavalla.

Puhdas vesi on valjastettava ihmisten, maatalouden ja teollisuuden käyttöön (Suomen YK-liitto 2013). Ihmisillä ja elinkeinolla tulisi olla käytettävissään riittävä määrä hyväksyttävän laatuista vettä (UN-Water 2013). Puitedirektiivi ohjeistaa ottamaan vesipolitiikan osaksi muuta politiikkaa, missä on yhteisen maatalouspolitiikan osalta onnistutukin osittain (Euroopan tilintarkastustuomioistuimien 2014). Samaa ei voi sanoa esimerkiksi arktisesta politiikasta. Arktisen politiikan strategian (Valtioneuvosto 2021, 23) mukaan arktiset erityisolosuhteet otetaan huomioon EU-rahoitusohjelmien suunnittelussa ja toimeenpanossa. Samoin arktisen alueen erityispiirteet otetaan huomioon ihmisten vesi- ja ruokaturvallisuuden seurannassa (Rautio 2017, 9), mutta avoimeksi jää, millä lailla arktiset olosuhteet otetaan huomioon muutakin elollista kuin ihmistä ja ihmisen tarpeita korostavassa vesipolitiikassa.

Selvää on, että nykyisessä vesipolitiikassa näkyvät ainoastaan ihmisten ja elinkeinon tarpeet. Toisilajisten, ei-ihmisten eli eläinten tarpeet sekä ihmisten ja eläinten väliset eläinpoliittiset suhteet sivuutetaan tai ne sisällytetään ympäröivään ”ympäristön” käsitteeseen. Talouspolitiikka hallitsee vesipolitiikkaa. Se hallitsee myös eläinpolitiikkaa, koska eläinten hyvinvointikeskustelua käydään hyvin usein tuotantoeläin- ja teollisuuskonteksteissa (Ratamäki & Tynkkynen 2006, 19). Eläimen oikeuksia ja hyvinvointia arvioidaan sen perusteella, onko kyse tuotantoeläimestä, luonnonvaraisesta vai lemmikkieläimestä (mt., 18). Jaottelu ei ole ongelmaton. Eläinten hyvinvointilaissa (5 §) *luonnonvaraisella eläimellä* tarkoitetaan sellaista luonnonvaraiseen eläinlajiin kuuluvaa luonnossa elävää eläintä, joka on luonnossa syntynyt tai joka on kasvatettu luontoon päästettäväksi, ei kuitenkaan eläintä, joka on karannut ihmisen hoidosta ja joka on erotettavissa luonnossa syntyneistä eläimistä. *Tuotantoeläimellä* taas tarkoitetaan elintarvikkeiden, villan, nahan tai turkisten

tuotantoa varten taikka muussa tuotantotarkoituksessa kasvatettavaa tai pidettävää eläintä, ei kuitenkaan luonnonvaraista eläintä. Määritelmä ei kata luonnonvaraista tuotantoeläintä tai puolivillia (eng. *semi-domesticated*) eläintä.

Politiikalla ja oikeudella on erilaiset puhettavat eli diskurssit ja niiden suhde on monimutkainen (Riskulla 2023, 334). Edellisen kappaleen esimerkistä käy ilmi, että eläinten hyvinvointilaissa on sisäisesti johdonmukainen tuotantoeläimen ja luonnonvaraisen eläimen määritelmä, kuten oikeudellisen diskurssin luonteeseen kuuluu. Esimerkki on ristiriitainen, jos kyseessä on luonnonvarainen tuotantoeläin. Sellaisessa tapauksessa määritelmää tulee etsiä muualta laista. Oikeudellinen kieli on vain näennäisesti neutraalia (Niemi-Kiesiläinen ym. 2006) ja tässä esimerkissä se piilottaa joidenkin toislajisten äänen. Vaikka lailla halutaan toteuttaa yhteiskuntapolittisia tavoitteita, kuten edistää (kaikkien) eläinten hyvinvointia, 5. pykälä ei vastaa yleistä käsitystä kaikki eläimet kattavasta eläimen määritelmästä. Vasta hyvinvointilain liite 1 määrittelee muutkin kuin tavanomaiset tuotantoeläimet ja yhdistää poroja ja tarhattua riistaa ja muita eläimiä koskevat hyvinvoinnin poliittiset tavoitteet.¹

Lait ovat keskeisiä eläinpolitiikan osa-alueita. Tässä tutkimuksessa tarkastelen kahta eläimiin liittyviä lakia, vanhaa eläinsuojelulakia ja nykyistä eläinten hyvinvointilakia. Eläinoikeudellisia kysymyksiä on käsitelty lainsäädäntötutkimuksessa enimmäkseen rikosoikeudellisesti (Ratamäki 2016; Koskela 2017; Väärikkälä ym. 2020; Leinonen 2022; Valtonen ym. 2023). Wahlbergin (2015) mukaan eläinoikeudellinen tutkimus on kohdistunut pääasiassa eläinten oikeudellisen aseman jäsentelyyn sekä eläimiin liittyvän lainsäädännön sisällön ja soveltamisen kriittiseen analysoimiseen, kun taas käytännön eläinten suojeleminen ja hyvinvoinnin taso on perustunut pääasiassa tarpeettoman ja tarpeellisen kärsimyksen väliseen erotteluun. Ratamäen (2016) tutkimusta lukuun ottamatta tutkimus on myös kohdistunut ainoastaan ihmisen välittömässä hoidossa oleviin eläimiin.

Haapasalo (2020) muistuttaa, että eläimiin liittyvä puhe on alati muuttuvaa. Eläimille ja luonnolle annetut merkitykset muuttuvat. Lakiuudistuksien yhteydessä käytetty kieli heijastaa näitä merkityksiä. Lakiin sisältyvät puhettavat esimerkiksi kalastuksen kestävydestä vaikuttavat luonnonvaroihin lain tulkinnan ja toimeenpanon käytäntöjen kautta (Haapasalo 2020). Haapasalon tutkiman kalastuslain uudistuksen yhteydessä keskeisimmät kysymykset – *mitä* tekstit kertovat kaloista, kalastuksesta ja vesiluonnosta sekä *kuinka* uuden ja vanhan kalastuslain tavoitteet ovat kertoneet ja kuvanneet niitä asioita, joita ne sisältävät – muistuttavat läheisesti Koskisen (2019) lakiaineistojen lauseiden analyysia. Niissäkin saatiin kieltä analysoimalla selville, *kuka* viranomaisista ilmoittaa, *kenelle* ilmoitetaan ja *mitä* ilmoitetaan, kun eläimiä ja ihmisiä suojellaan tarttuvien tautien seurauksilta.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on tarkastella eläinten hyvinvointilakia, sitä edeltänyttä eläinsuojelulakia (247/1996), hallituksen esitystä uudeksi eläinten hyvinvointilaiksi (HE 186/2022) sekä Eläinoikeusjuristit ry:n ehdotusta eläinten perusoikeuksista. Näitä tarkastellaan uudella, toislajisuuden sekä toislajisiin kohdistuvan vallankäytön ja arktisen alueen erityispiirteet huomioon ottavalla tavalla. Kyseessä on nimenomaan ”toislajisuus”, koska se rakentaa suhdetta ihmiseen. Käyttämieni oikeuslähteiden, lakien, tutkimuksessa on kysymys oikeudellisen diskurssin tutkimuksesta. Koska toisista teksteistä riippuvaisuus eli intertekstuaalisuus on tyypillistä säädöstekstien genrelle (Hämäläinen 2013, 1) ja oikeusjärjestykselle, jossa jokainen osa kuuluu laajempaan yhteyteen (Mattila 2002, 101–102), en irrota eläinten hyvinvointilakia laajemmasta historiallisesta ja lain valmisteluun liittyvästä kontekstistaan. Lisäksi otan huomioon eläinpolitiikkaan vaikuttavat sidosryhmät, kuten järjestöt ja tutkijat sekä muina toimijoina yksityishenkilöt, ja tarkastelen heidän antamiaan lausuntoja maa- ja metsätalousministeriön lausuntopyyntöön uudesta eläinten hyvinvointilaista. Kysymys on tällä kertaa yhteiskunnalliseen vallankäyttöön liittyvistä poliittisista diskursseista, jotka Riskullan (2023, 334–335) mukaan tuottavat oikeudelliselle diskurssille normeja.

¹ Euroopan unionin neuvoston direktiiviä 98/58/EY tuotantoeläinten suojelusta (tuotantoeläindirektiivi) ei kuitenkaan sovelleta luonnonmukaisessa ympäristössä eläviin eläimiin (1. artikla).

Tarkasteluni kohteena on eläinten fysiologisista tarpeista, erityisesti vedensaannista huolehtiminen. Koska taloudellinen ajattelu ja talouspolitiikka luovat nykyiselle maa- ja metsätaloudelle normit eli hyväksyttävät tavat lähestyä tutkimuskohdetta, tutkimuskysymys on muodostunut kysymällä, millaisia veden saannin normeja aineiston diskurssit tuottavat erilaisten eläinten, mutta erityisesti taloudellista hyötyä tuottavien eläinten osalta. Aineisto säätelee ja hallitsee eläinten vedensaantia, joten analyysillä saadaan tietää, millä kielellisillä keinoilla toiseen elolliseen kohdistuvaa valtaa eli biovaltaa ilmaistaan, millaista biovaltaa lainsäädännössä ja muissa yhteiskunnan yhteisissä todellisuuden jäsentäjissä toteutetaan ja ketkä tai mitkä eivät kuulu normiin.

Biovallan ja ihmiskeskeisen todellisuuden kielellinen rakentuminen teoreettisena viitekehyksenä

Lainsäädännössä puututaan biologisten elävien olentojen elämään. Tavoitteena on parantaa eläinten elämää ja hallita sitä. Jatkuvan vedensaannin lisäksi laki eläinten hyvinvoinnista säätelee eläinten jalostuksesta ja hallitsemattoman lisääntymisen estämisestä (25 §), mikä on uutta vanhaan eläinsuojelulakiin verrattuna. Tällaiseen biologiseen lähestymistapaan liittyy vahvasti Foucault’n (2010, 19) biovallan ja myöhemmin biopolitiikan käsite. Biopolitiittiset kannanotot ja toimenpiteet kohdistuvat ihmiskehon hallintaan, kuten syntyvyyden säännösteilyyn (Foucault 1978, 140–141), joten kysymys on yksittäisten ihmiskehojen (bio)hallinnan lisäksi väestöpolitiikasta. Valtion hallinnan ulottuvuus on nähtävissä esimerkiksi suomalaisesta aborttilakiuudistukseen liittyvästä keskustelusta (Kiljala 2024). Foucault ei kuitenkaan (valta) teorioissaan ota huomioon toislaajisuutta (Haraway 2008, 59–60), eikä muita kuin ihmisiä yleensä tutkita valtasuhteiden tutkimuksen piirissä (Hamilton 2011; Palmer 2016).

Keskittymällä ihmisiin Foucault vahvisti antroposentristä, ihmisen erityisasemaa korostavaa lähestymistapaa. Kun ihmisellä on erityisasema suhteessaan eläinkuntaan, hän yleensä asettaa luonnon omien intressiensä välineeksi. Tämä näkyy eläinten hyödyntämisessä taloudellisessa mielessä. Kotieläintuotanto on eläinten käyttöön perustuvaa alkutuotantoa, joka voi olla hyvinkin yksipuolisesti ja hierarkkisesti järjestäytynyt, etukäteen vaihe vaiheelta etenevä pelloilta pöytään tuotantoketju eli vallitsevan talouskäsitteen mukainen normi, plantaasi. Plantaasimainen tuotantotapa ruokkii tehokkaasti kapitalistista tehokuusajattelua korostaen plantaasia ensisijaisena tuotannon muotona (kapitalosentrismi, ks. Alhojärvi 2020). Tämä on tyypillistä maa- ja metsätaloudelle (Hyvärinen 2020, 24). Plantaasinomaiset olosuhteet takaavat eläimille vakioituneet olosuhteet, joissa niitä kyetään suojelemaan sairastumiselta ja kuolemia aiheuttavilta eläintaudeilta. Eläimille pystytään järjestämään sulaa juomavettä silloinkin, kun maa on jäässä eikä puhdasta lunta veden korvaajaksi ole saatavilla.

Eläinten hyvinvointi ja puuttuvat oikeudet asettuvat yhä enemmän taloudellisten argumenttien kanssa vastakkain (Ratamäki & Tynkkynen 2006, 15). Kapitalosentrismille on tyypillistä, että se näkee muut kuin taloudellista tehokuusajattelua painottavat talouden muodot vain alisteisessa, täydentävässä, marginaalisessa tai jopa vastakkaisessa suhteessa kapitalismiin (Gibson-Graham 2006, 6–9, 41–42). Kapitalismi on normi teollisen kehityksen narratiivissa. Tämän tulkinnan mukaan laajoilla alueilla luonnonmukaisissa olosuhteissa tarhattavat, luonnonvaraisiin eläinlajeihin kuuluvat eläimet elävät plantaasinomaisten olosuhteiden ulkopuolella ei-kapitalistisessa taloudessa. Ne ja niiden olosuhteet eivät ole ihmisen hallittavissa niin kuin antroposentrisesti suuntautunut biopolitiikka olettaa, joten ne ovat ihmisen näkökulmasta poliittisesti vähemmän tärkeitä, ”noita muita”. Noiden muiden on katsottu selviävän, kun tarjolla on puhdasta lunta. Järjestämällä talviruokintapaikkoja, joihin eläimet kokoontuvat, ihminen kuitenkin vaikuttaa siihen, että tiheimmän eläinpopulaation alueilla puhtaan lumen määrä vähenee.

Bergerin ja Luckmannin (1966/1994) mukaan kieli rakentaa todellisuuden. Tärkeitä ovat kielelliset puhettavat eli diskurssit, jotka luovat merkityksiä. Ihmisten ja muiden eläinlajien

välinen kahtiajako on läsnä käytetyssä kielessä (Peltola 2021, 413). Tunnistamalla vallitsevia inhimillisiä tarpeita korostavia diskursseja sekä valta-asetelmia ihmisten ja eläinten välillä voimme pystyä luomaan uutta ymmärrystä eläin-ihmissuhteestamme (Sarén 2024) sekä nähdä toisilajisiin kohdistuvan biovallan ja ihmiskeskeisyyden ilmentymiä. Oikeudella on oma diskurssinsa, johon kuuluu argumentaatiota, kielipeliä ja retoriikkaa (Koskenniemi 1997, 178). Argumentaatio on retoriikkaa asian puolesta tai sitä vastaan (lakiuudistuksen yhteydessä esim. Kiljala 2024) suostutteluineen (Charteris-Black 2011) ja tarinankerrontoineen (mt.; Coe 2015). Poliittista diskurssia oikeudellisista kysymyksistä käydään esimerkiksi silloin, kun säädetään voimaan saatettavia lakeja (Nuotio 2007, 127). Lakien sisällöstä saatetaan käydä kovaakin poliittista eri intressiryhmien välistä kamppailua lakien valmisteluvaiheessa (Rantala & Alasuutari 2021, 70–71).

Laki on erityistä kieltä, jota tarkastelemalla tutkimme vallan ja kontrollin välineitä (Gellers 2015). Valta on lainsäädäntövaltaa, toimeenpanovaltaa tai tuomiovaltaa. Tässä tutkimuksessa valta on lainsäädäntövaltaa, joka kohdistuu muihin biologisiin olentoihin kuin ihmisiin (toisilajisiin kohdistuva biovalta). Lain kieltä voitaisiin tutkia oikeustieteellisesti etsimällä yhtä varmaa ja yksittäistapauksessa sovellettavaa tulkintaa tai yhteiskuntatieteellisesti osoittamalla tekstien välisiä intertekstuaalisia yhteyksiä (Niemi-Kiesiläinen ym. 2006). Tässä tutkimuksessa tarkastelen lakeja ajallisessa suhteessa toisiinsa eli etsin lakitekstien välisiä vertikaalisia intertekstuaalisia yhteyksiä. Näitä yhteyksiä on myös muihin lainvalmisteluun liittyviin teksteihin, joten ne ovat mukana intertekstuaalisissa, lain ja lainvalmistelun kokonaisuutena huomioon ottavassa analyysissä.

Aineisto ja menetelmät

Tutkimusaineisto ja sen valinta

Tutkimukseni aineistona on eläinten hyvinvointilaki (693/2023), sitä edeltänyt eläinsuojelulaki (247/1996), hallituksen esitys uudeksi eläinten hyvinvointilainiksi (186/2022) soveltuvin osin sekä Eläinoikeusjuristit ry:n ehdotus eläinten perusoikeuksista ihmisten hoidosta riippuvaisten eläinten osalta. Eläinten hyvinvointilainista keräsin sekä eläimen juomaveden saantia suoraan säätelevät pykälät että pitopaikan yleisiä olosuhteita (juomaveden saantia epäsuorasti) säätelevät pykälät (8 § kohta 2, 20 § momentti 1, 21–22 §, 24 §, 35 §, 37 §, 57–58 §, 60 §, 62 § ja 97 §, liite 1). Eläinsuojelulaista keräsin vastaavat pykälät 3–5 §, 11 § ja 44 § (liite 2) sekä hallituksen esityksen ja eläinten perusoikeusehdotuksen vastaavat kohdat (yleiset perustelut ja säädöskohtaiset perustelut hallituksen esityksestä 1909 sanaa sekä ihmisten hoidosta riippuvaisten eläinten perusoikeudet 86 sanaa). Perusoikeusehdotusaineisto on viimeisenä kappaleena liitteessä 3.

Lisäksi etsin aineistoksi lausuntoja eläinten hyvinvointilakiesitykseen (21.12.2017). Lausuntoja maa- ja metsätalousministeriön lausuntopyyntöön 2070/01.01/2017 antoivat omalla nimellään sidosryhmät, kuten viranomaiset, eläinalan järjestöt ja yhdistykset, yliopistotutkijat, poliittiset järjestöt, soveltuvat ammattiliitot sekä yksityishenkilöt (209 lausunnonantajaa). Analysoitavaksi valitsemani lausunnot (54) olivat lausuntopalvelun kautta annettuja lakiesitystä koskevia yleisiä kommentteja, jotka ottivat kantaa eläinten juomaveden saantiin esimerkiksi perustelemalla veden saannin tärkeyttä.

Kummastakin laista sekä lakiesityksestä otin huomioon ne kohdat, joissa käsiteltiin eläinten fysiologisista tarpeista (ravinto ja vesi) huolehtimista. Lain intertekstuaalisen luonteen vuoksi jouduin silloin ottamaan huomioon myös pito-olosuhteisiin liittyvää sääntelyä. Pitopaikaksi katsotaan sekä pysyvät että tilapäiset pitopaikat, kuten kuljetusvälineet. Pysyvänä pitopaikkana eläinten hyvinvointilain (5 §) mukaan pidetään paikkaa, jossa eläin viettää pääosan ajastaan. Vaikka eläinten hyvinvointilaki koskee kaikkia eläimiä, kohdistin tarkastelun nisäkkäisiin ja lintuihin, joiden jatkuvasta veden saannista pysyvässä pitopaikassa laissa säädetään.

Diskurssianalyysi: kysymys–vastaus-tekniikka ja retorinen analyysi

Koska tutkin lainsäädäntöä, lain valmistelutöitä ja lakiehdotuksia sekä lausuntopyyntöön mukaisia lausuntoja eli kirjallisia, merkitystä kantavia tekstejä, analysoin aineiston tekstintutkimuksen menetelmin. Tähän käyttöön soveltuvat diskurssianalyysin ja argumentaatioanalyysin keinot (Rantala & Alasuutari 2021, 75). Diskurssianalyysissäni käytin sekä kysymys–vastaus-tekniikkaa että retorista analyysiä. Kysymys–vastaus-tekniikalla (Kakkuri-Knuuttila 1999a) analysoin eläinten hyvinvointilaista, eläinsuojelulaista ja eläinten perusoikeusehdotuksesta keräämäni lauseet. Vertailin eläinsuojelulain ja eläinten hyvinvointilain diskurssia (oikeudellinen diskurssi). Koska tarkastelin normeja ja valtarakenteita, oli tekstistä paljastuvien diskurssien tarkastelu luonteeltaan kriittistä.

Analyysissä on tärkeää tietää, mistä puhutaan, mutta myös mitä siitä puhutaan, joten käyttämäni diskursiivisen analyysin tavoitteena oli laajentaa lainsäädännön lauseiden analyysin kysymys–vastaus-tekniikkaa siten, että lausetason kielellisten keinojen lisäksi analysoin sitä argumentaatiota, joka lainsäädännön perustelujen ja lausuntojen kautta rakentaa kuvaa eläimestä ja sen oikeuksista. Hallituksen esityksestä tarkastelin kysymys–vastaus-tekniikkaa täydentävällä retorisella analyysillä sitä, millä tavalla lakiin sisältyvät asiat argumentoidaan (poliittinen diskurssi). Lausuntoihin sovelsin myös retorista lähestymistapaa, koska lausunnoissa pyritään vaikuttamaan tulevaisuuden lainsäädäntöön.

Säädöstekstien sanoilla ja lauseilla on merkitys, joka ei synny ainoastaan sanojen ja lauseiden, vaan niitä laajempien intertekstuaalisten suhteiden välille (Phillips & Hardy 2002, 4; Allen 2011). Käytin Kakkuri-Knuuttilan (1999a, 34–44) kysymys–vastaus-tekniikkaa lakitekstin intertekstuaalisen luonteen vuoksi. Käyttämässäni tekniikassa jokainen väitelause on nähtävissä vastauksena yhteen tai useampaan kysymyksiin. Tällöin jokainen vastaus johtaa moneen jatkokysymykseen. Sama lause voi olla vastaus eri kysymykseen. Esimerkiksi eläinten hyvinvointilain 24 pykälän lause ”*eläintä ei saa syöttää eikä juottaa pakolla, ellei se ole tarpeen eläinlääketieteellisestä syystä*”, vastaa kysymykseen, mitä ei saa syöttää eikä juottaa pakolla (eläintä), mitä eläimelle ei saa tehdä pakolla (syöttää eikä juottaa) sekä myös, milloin lauseen sisältämä kielto kumoutuu eli lause ei ole voimassa (ellei se ole tarpeen eläinlääketieteellisestä syystä).

Vastaavalla tavalla eläinten hyvinvointilain 21 pykälä edellyttää, että ”*ravinnon ja juotavan koostumuksen ja tarjoamistavan on vastattava eläimen fysiologisia tarpeita ja olennaisia käyttäytymistarpeita*”, jolloin lause vastaa kysymykseen, minkä on vastattava eläimen fysiologisia tarpeita ja olennaisia käyttäytymistarpeita (ravinnon ja juotavan koostumuksen ja tarjoamistavan) sekä mitä ravinnon ja juotavan koostumuksen ja tarjoamistavan on vastattava (fysiologisia tarpeita ja olennaisia käyttäytymistarpeita). Ravinnolle ja juotavalle on myös asetettu jonkinlainen laatu (millaista ravinnon ja juotavan täytyy olla), koska niiden *on vastattava* fysiologisia tarpeita ja käyttäytymistarpeita.

Kysymys–vastaus-analyysin tavoin retorinen analyysi tarkastelee tekstin laajempaa sosiaalista yhteyttä (Kakkuri-Knuuttila 1999b, 235). Retorisen analyysin avulla voidaan tarkastella syvällisemmin tekstin argumentaatiota sekä kielellisiä vaikutuskeinoja (Perelman 1996, 16; Kakkuri-Knuuttila 1999b, 234). Kun argumenttianalyysi pelkistää argumentin kielellisen ilmiön ja tarkastelee argumentin asiasisältöä, retorinen analyysi palauttaa ilmiön tarkastelun kohteeksi (Kakkuri-Knuuttila 1999b, 234). Sanavalinnat ja tyyli ovat tärkeitä (Martin 2014, 72). Retorinen analyysi keskittyy kielenkäyttöön muun muassa erilaisten argumentaatiokeinojen, ilmauksien tai metaforien tarkastelun kautta (Kakkuri-Knuuttila 1999b, 234). Metaforien lisäksi muita kielellisiä keinoja ovat vertaukset ja rinnastukset (Charteris-Black 2011, 3), ilmaisujen värikylläisyys tai niukkuus ja niiden asema uskottavuuden luomisessa sekä muut ilmaisun tunnelataukset (Kakkuri-Knuuttila 1999b, 234). Toisto on yksi tavanomaisimpia retorisia vaikutuskeinoja ja se perustuu ajatukseen, että se mitä toistetaan, on totta ja tärkeää (mt., 238).

Retorista analyysiä tehdessäni olin kiinnostunut kuvaamaan keinoja, joilla lakitekstin ja lausuntojen lukijoihin yritetään vaikuttaa. Siksi etsin hallituksen esityksestä, minkälaisia uutta lakia puoltavia argumentteja se sisältää ja mihin argumenteissa vedotaan. Kysymys oli normatiivisesta retoriikasta, koska laki antaa ohjeita hyväksyttävään toimintaan. Kohteinani olivat väitteiden perustelut. Argumenttien tyyli, esitysjärjestys ja keinot heijastavat tekstin taustalla vaikuttavia arvoja. Kakkuri-Knuuttilan (1999b, 264) ohjeiden mukaan etsin arvoja myönteisesti ja kielteisesti latautuneista termeistä, vertauksista ja metaforista, lauseiden rakenteista ja asioiden esitysjärjestyksestä. Neutraalista asia-argumentaatiosta ja vakuuttavasta tyylistä on kysymys esimerkiksi eläinten hyvinvointilain 21 pykälän perusteluissa (s. 112, 113), joissa todetaan, että:

”...Riittävä vedensaanti on eläimen fysiologinen perustarve ja siitä huolehtiminen on olennainen osa eläintenpitoa. Vesi on välttämätön aine muun muassa kudosten ylläpidossa, ruuansulatuksessa, kasvussa ja lisääntymisessä. Eläin tarvitsee vettä myös elimistön säätelymekanismien ylläpitoon, kuten lämmönsäätelyyn, vierasaineiden eritykseen ja suolatasapainon säätelyyn. Riittämätön nesteensaanti johtaakin yleensä nopeasti eläimen hyvinvoinnin heikkenemiseen. [...] Eläimistä erityisesti nisäkkäät ja linnut ovat herkeä rajoitetun vedensaannin aiheuttamille ongelmille...”

Vastaavalla tavalla etsin lausunnoista, minkälaisia argumentteja ne sisältävät ja mihin argumenteissa vedotaan. Toisin kuin hallituksen esityksen analyysissä, oletuksena oli, että analyysissä löytyy muitakin kuin uutta lakia puoltavia argumentteja. Lopullisen diskursianalyysin kannalta ratkaisevaa oli silloin se, millaisin perusteluin eri lausunnonantajat kehystävät omat argumenttinsa ja millä tavalla tosiseikat konstruoidaan. Perustelut esitän anonymisti, nimimerkkejä käyttämällä.

Biovallan diskurssit ja normit

Huolenpidon diskurssi

Sekä eläinsuojelulaki (ESL) että eläinten hyvinvointilaki (EHL) määräävät, että eläimistä on pidettävä huolta. Selvää on, mitä eläintenpidossa on edistettävä (terveyden ylläpitämistä) ja otettava huomioon (fysiologiset tarpeet ja käyttäytymistarpeet) ja missä terveyttä on edistettävä (eläintenpidossa) (ESL 3 §; EHL 21 §). Jo eläinsuojelulain (4 §) perusteella syntyy normi siitä, millainen eläinten pitopaikan on oltava (riittävän tilava, suojaava, valoisa, puhdas ja turvallinen sekä muutoinkin tarkoituksenmukainen ottaen huomioon kunkin eläinlajin tarpeet). Ympäristöolosuhteiden on oltava eläimille sopivat (EHL 35 §). Molemmat lait kertovat, mihin eläimillä on oltava mahdollisuuksia ja mitkä tarpeet on voitava tyydyttää (ESL 3 §; EHL 20–21 §). Jos eläin on ihmisen välittömässä valvonnassa tai tavoitettavissa, eläinten hyvinvointilaki (22 §) ohjaa, kuinka usein ihmisellä on velvollisuus tarkastaa eläinten hyvinvointi ja pitopaikka. Laki sisältää myös määrittelyt, milloin tästä voidaan poiketa.

Huolenpidon diskurssi on valikoiva diskurssi. Uusi laki ottaa entistä paremmin huomioon nyky-yhteiskunnassa vallitsevat käsitykset eläinten asemasta ja suojelutarpeesta, jos asiaa tarkastelee ihmisen välittömässä hoidossa olevien, tavallisimpien koti- ja tuotantoeläinten osalta. Näkökulma on ihmiskeskeinen, eivätkä eläinlajit ole keskenään samanarvoisessa asemassa. Lausunnonantajien argumentit olivat tämän eriarvoisuuden pohjalta uutta lakia kritisoivia:

”Turkistarhoilla pidettävien eläinten olojen parantumiseksi lakiluonnos ei anna odottaa oikein mitään. Vähintäänkin lain tulisi säätää pakolliseksi jatkuva juomaveden saanti pysyviin pitopaikkoihin.”
(yksityishenkilö RK)

”Esimerkiksi turkiksiksi tarhattavien eläinten olosuhteiden parantamiseksi esitys ei tarjoa mitään, edes jatkuvaa juomavettä.” (Animalia Tampere)

”Edes jatkuvan juomaveden saantia ei turvata, vaan eläimille katsotaan riittäväksi veden lähteeksi jää ja lumi. Minkään muun eläinryhmän kohdalla tällaista ei hyväksyttäisi, vaan vedettä jättäminen katsottaisiin eläinsuojelurikokseksi.” (yksityishenkilö MN)

Argumentaatioissa rinnastetaan eri eläinlajit keskenään, koska on yleinen tosiasia, että kaikilla keskustelun kohteena olevilla eläimillä on fysiologinen veden tarve. Eläin on ihmisen vallan alaisena ja vettä antavasta ihmisestä (huolenpidosta) riippuvainen. Silti ihmisen tekemä laki antaa eläimille vain jäätä ja lunta tai ”ei oikein mitään”. Koska eläin useassa vastineessa rinnastetaan ihmiseen samanlaisena vettä tarvitsevana olentona, on kehittyneessä ja tutkittuun tietoon perustuvassa yhteiskunnassa ”itsestäänselvyys”, ja ”nykypäivää”, että vedensaannin perustarpeesta huolehditaan (kuten ihmisilläkin):

”Eläimen perustarpeiden tyydyttämisessä jatkuva vedensaantimahdollisuus on nykypäivää.” (valvontaeläinlääkäri)

”Kustannusneutraalit lisäykset, kuten oikeus jatkuvaan juomaveden saantiin ovat itsestäänselvyyksiä, joiden puuttumiselle ei ole senkään vertaa perustaa.” (yksityishenkilö SP)

”Jatkuva juomaveden saannin vaatimus kaikille eläimille on itseisarvo jo sinänsä ja se tulisi kirjata lakiin.” (Kennelliiton eläinlääkärit)

”Juominen silloin kun janottaa on perustarve, ja puhtaan juomaveden jatkuvan saannin tulisi olla ehdoton itsestäänselvyys kaikille ihmisen boidossa oleville eläimille vuodenajasta riippumatta, myös talvioloissa tarhoissa eläville koirille, poroille, naaleille, ketuille, minkeille ja supikoirille.” (Animalia, pääkaupunkiseutu)

”Eläimen saatavilla olevan jatkuvan sulan juomaveden vaatimus pitäisi myös olla tänä päivänä itsestäänselvyys ja niinhän se suurimmalle osalle eläinten pitäjistä jo onkin.” (eläinsuojeluasiamies)

Oikeus juomaveden saantiin on joillekin jopa itsestäänselvyys, josta ei koidu ylimääräisiä kustannuksia (kustannusneutraalit lisäykset).

Luonto-diskurssi

Lakien mukaan eläimellä on fysiologisia tarpeita ja käyttäytymistarpeita (ESL 3 §; EHL 8 §, 20–21 §). Eläinten hyvinvointilaki (20 §) kertoo, mitä eläimillä on oltava pitopaikassaan mahdollisuus toteuttaa (liikkumiseen, lepoon, kehon huoltoon, ravinnon etsintään ja muuhun vastaavaan toimintaan sekä sosiaalisiin suhteisiin liittyviä olennaisia käyttäytymistarpeitaan) sekä mitä eläinten fysiologisille tarpeille pitää voida pitopaikassa tehdä (tydyttää) (8 §). Diskurssissa tulevat kysymykseen luonnolliset tarpeet ja eläimen oma näkökulma. Eläinten perusoikeushdotus muistuttaa, mihin eläimillä on oikeus itsearvoisina eläiminä (asianmukaiseen ravintoon ja juomaan), miksi eläimillä on oikeus asianmukaiseen ravintoon ja juomaan (hyvinvoinnin ja terveyden ylläpitämiseksi), mihin eläimillä on omien yksilöllisten tarpeidensa mukaisesti oikeus (päättämiseen) ja milloin eläimillä on oikeus päättää (milloin on tarve juoda). Perusoikeushdotuksessa myös tuodaan esiin, mihin perustuu oikeus päättämiseen juomisen tarpeesta (omiin yksilöllisiin tarpeisiin).

Sana ”luonnollinen” esiintyy eläinten perusoikeushdotuksessa ja hallituksen esityksessä. Sitä läheisesti muistuttavia sanoja ”luonnonmukainen” ja ”luonnonvarainen” käytetään

hallituksen esityksessä sekä eläinten hyvinvointilaissa. Lisäksi hallituksen esityksessä puhutaan ”luonnon” laitumesta (s. 112). Perusoikeusehdotus ja hallituksen esitys ottavat kantaa, millaisessa asennossa eläimen on voitava juoda (luonnollisessa), kun hallituksen esityksessä ja siitä muotoutuneessa hyvinvointilaissa puolestaan määritellään, milloin ja mille eläimille jatkuvasti saatavilla olevaa vettä ei edellytetä (*”laajoilla alueilla luonnonmukaisissa olosuhteissa tarhattaville, luonnonvaraisiin eläinlajeihin kuuluville eläimille”*: 21 §). Hallituksen esitys myös rinnastaa astiasta tarjotun veden ja luonnon lammikon käyttämälleen tai -sanalla (*”Useimmat eläimet juovat vetensä esimerkiksi astiasta tai luonnon lammikosta”*: s. 112) sekä rinnastamalla joidenkin eläinten pito-olosuhteet luonnon olosuhteisiin sivulla 113 (*”Laajoilla alueilla luonnonmukaisissa olosuhteissa tarhattavien luonnonvaraisiin eläinlajeihin kuuluvien eläinten pito-olosuhteet muistuttavat siinä määrin luonnon olosuhteita...”*).

Luonto on eläimistä puhuttaessa luonteva lähtökohta. Fysiologiset tarpeet ovat luonnollisia ja siten luontoon ja eläimiin liittyviä. Hallituksen esitys perustuu tunnesävyltään neutraaliin asia-argumentaatioon, tosiasioihin ja vakuuttavaan tyyliin, joka ei pyri suostuttelemaan ketään puolelleen. Se mitä sanotaan, tarkoittaa sitä mitä sanotaan vailla taka-ajatuksia. Lakiesityksen argumentit ovat keskenään sopusoinnussa ja muodostavat loogisen kokonaisuuden, joka perustuu tietoon eläinten fysiologisista ja käyttäytymistarpeista (riittävä vedensaanti on eläimen fysiologinen perustarve), mutta myös eläintenpitoon liittyvistä taloudellisista tosiasioista. Argumenteissa on jonkin verran toisteisuutta, jotta ne jäisivät varmuudella lukijan mieleen ja vaientaisivat mahdolliset lukijan mieleen nousevat vasta-argumentit.

Vedensaannin diskurssi

Eläinsuojelulaki (5 §) määrittää, mitä eläimen on saatava (sille sopivaa ravintoa, juotavaa ja muuta sen tarvitsemaa hoitoa), minkälaista ravintoa ja juotavaa eläimen on saatava (sopivaa), kenen on saatava sopivaa ravintoa, juotavaa ja muuta hoitoa (eläimen) ja kuinka paljon eläimen on näitä saatava (riittävästi). Lainsäädännöllä pyritään varmistamaan mitä eläimelle voidaan hankkia (hoitoa muualta tai hoitaja taikka rehua tai muita eläimen hyvinvoinnin kannalta ehdottoman välttämättömiä aineita), kun viranomainen ryhtyy välittömiin toimenpiteisiin eläimen hyvinvoinnin turvaamiseksi (44 §). Eläinten hyvinvointilakiin verrattuna ero syntyy siinä, mitä valvontaviranomainen voi hankkia (ravintoa, *juotavaa* tai eläimen tarvitsemaa muuta hoitoa, EHL 97 §). Niin huolenpidon kuin vedensaannin diskurssissakin puhutaan juotavasta ja sen saannista. Samalla puhutaan olosuhteista, ja normalisoidaan sekä veden saanti että ne olosuhteet, joissa veden saannista tulee huolehtia.

Vedensaannin diskurssissa tulee esiin eläimen hoidossa oleminen. Eläinten perusoikeusehdotuksessa eläimet jaetaan luonnonvaraisiin ja ihmisen hoidosta riippuvaisiin eläimiin. Voimassa olevasta lainsäädännöstä (21 §) löytyy vastaus kysymykseen, minkä eläinten ruokinnassa ja juotossa on otettava huomioon eläimen fysiologiset tarpeet (hoidossa olevien eläinten). Sama tulkinta on mahdollinen myös toisinpäin; mitä hoidossa olevien eläinten ruokinnassa ja juotossa on otettava huomioon (eläimen fysiologiset tarpeet) tai missä asiassa on otettava huomioon eläimen fysiologiset tarpeet (hoidossa olevien eläinten ruokinnassa ja juotossa). Tämän ulkopuolelle jätetään kuitenkin eläimiä ja eläinten ryhmiä. Eläinten hyvinvointilaki (21 §) määrittää, mitä nisäkkäiden ja lintujen pysyvässä pitopaikassa on oltava jatkuvasti saatavilla (vettä), minkälaiden eläinten (nisäkkäiden ja lintujen) pitopaikassa vettä on oltava ja kuinka usein vettä on oltava (jatkuvasti), mutta säätää samalla nisäkkäisiin kuuluvien eläinten, kuten porojen ja tarhattujen luonnonvaraisten eläinten sekä vastasyntyneiden jälkeläisten osalta poikkeavasta menettelystä.

Neutraali asia-argumentaatio on tyypillistä hallituksen esitykselle (s. 112, 113):

”...Riittävä vedensaanti on eläimen fysiologinen perustarve ja siitä huolehtiminen on olennainen osa eläintenpitoa. Vesi on välttämätön aine muun muassa kudosten ylläpidossa, ruuansulatuksessa,

kasvussa ja lisääntymisessä. Eläin tarvitsee vettä myös elimistön säätelymekanismien ylläpitoon, kuten lämmönsäätelyyn, vierasaineiden eritykseen ja suolatasapainon säätelyyn. Riittämätön nesteensaanti johtaakin yleensä nopeasti eläimen hyvinvoinnin heikkenemiseen. [...] Eläimistä erityisesti nisäkkäät ja linnut ovat berkeä rajoitetun vedensaannin aiheuttamille ongelmille...”

Samalla tavalla virallista ja asiallista tyyliä edustaa vallitsevaa asiantilaa seuraava hallituksen esityksen poikkeuksen perustelu (s. 113), joka seuraa välittömästi ensimmäistä perustelua:

”...Nisäkkäiden poikaset ja vastakuoriutuneet linnunpoikaset eivät tarvitse juomavettä ennen sellaisen kehitysvaiheen saavuttamista, jolloin ne alkavat harjoitella ravinnon ja veden hankkimista ympäristöstään. [...] Laajoilla alueilla luonnonmukaisissa olosuhteissa tarhattavien luonnonvaraisiin eläinlajeihin kuuluvien eläinten, kuten tarhattujen riistaeläinten, pito-olosuhteet muistuttavat siinä määrin luonnon olosuhteita, ettei jatkuvan sulan juomaveden saatavilla olemista ole tarkoituksenmukaista edellyttää. Porot puolestaan syövät nesteentarpeensa tyydyttämiseksi mieluummin lunta kuin juovat vettä, joten jatkuvasti saatavilla olevaa vettä ei ole tarpeen edellyttää silloin, kun porojen saatavilla on rajoituksetta puhdasta lunta...”

Perustelussa rinnastetaan (ihmisen hoidossa olevien) riistaeläinten tarhausolosuhteet luonnon olosuhteisiin sekä puhdas lumi sulaan veteen. Perustelutekstissä on runsaasti (tästä esimerkistä poistettua) toisteisuutta, kun sillä pyritään oikeuttamaan annettu poikkeus. Tekstissä pyritään vakuuttamaan lukija siitä, että kyseessä on todellakin poikkeus eräissä tilanteissa ja eräiden eläinlajien osalta (s. 113):

”...Tarkemmat säännökset igluvasikoiden, ammattimaisilla rekikoiratarhoilla pidettävien rekikoirien ja turkiseläinten juottamisesta annettaisiin asetuksilla siten, että jatkuvaa vedensaantia koskevat poikkeukset koskisivat vain pakkaskeljejä. Tällöinkin eläimet olisi juotettava vähintään kolme kertaa päivässä. Muulloin kuin pakkaskelillä vettä olisi oltava jatkuvasti saatavilla...”

Ravinto ja juotava esiintyvät lainsäädäntötekstissä aina toistensa yhteydessä. Puhutaan ravinnosta ja juotavasta, ruokinnasta ja juotosta, pakkosyötöstä ja -juotosta, mutta myös ravinnosta ja vedestä tai muusta juotavasta. Eläinten perusoikeushdotuksessa eteen lisätään vielä ravintoa ja juomaa kuvaava määre (asianmukainen ravinto ja juoma) vastauksena kysymykseen, millaiseen ravintoon ja juomaan eläimellä on oikeus. Samalla tuodaan ilmi, millaista juotavan on oltava laadultaan (hyvälaatuista ja määrältään riittävää) sekä millaisen juotavan tai veden tarjoaminen ei täytä momentissa säädettyä eläimen oikeutta juomiseen (jäätyneen veden). Hallituksen esitys tarkoittaa ehdollista konditionaalia käyttäen, että ravinto tai juotava *ei saisi* sisältää myrkyjä tai muita eläimen hyvinvoinnille haitallisia aineita tai epäpuhtauksia (s. 112). Ravinnon ja juotavan *tulisi olla* hygieeniseltä laadultaan sellaista, että niistä ei aiheudu vaaraa eläimen sairastumisesta.

Eläinsuojelulaissa kiiretoimenpidepäälässä 44 esiintyvä rehu eläimen ravintoa tarkoittavana sanana on eläinten hyvinvointilaissa korvattu sanoilla ravinto tai juotava (97 §). Eläimistä siis puhutaan kuin ihmisistä, joilla on oikeus ravintoon ja juotavaan. Hallituksen esityksessä muutos perustuu loogiseen päättelyketjuun, jossa myös pitkittynyt jano tai nälkä katsotaan kärsimyksen aiheuttajaksi. Koska eläimille ei lain tarkoituksen mukaisesti saa aiheuttaa kärsimystä ja niitä tulee suojella hyvinvoinnille aiheutuvalta haitalta, niille ei myöskään saa aiheuttaa nälkää ja janoa. Sanamuutos perustuu tosiasiatietoihin paitsi eläinten fysiologisista tarpeista, myös käsitykseen ihmisen velvollisuudesta huolehtia näistä fysiologisista tarpeista.

Hallituksen esitys vedensaannista oikeuttaa itsensä esityksen aikana voimassa olevilla eläinlajikohtaisilla asetuksilla. Esitys nojaa lainsäädännön auktoriteettiin (voimassa olevassa lainsäädännössä jatkuvaa vedensaantia edellytetään asetustasolla) ja siihen, mikä on yleisesti

hyväksyttyä, koska se on voimassa olevaa lainsäädäntöä. Poikkeukset jatkuvasta vedensaan-
nista perustuvat yleistietoon eläinten juomiskäyttäytymisestä. Esityksen laatijoiden tiedossa
on, että porot syövät nesteentarpeensa tyydyttämiseksi mieluummin lunta kuin juovat vettä
(s. 79, 113) ja vasikan hyvinvoinnin kannalta olisi tärkeää, että vasikka joisi kylmissä olo-
suhteissa lämmintä juotavaa. Lämmin juotava on katsottu paremmaksi kuin kylmä vesi.
Poikkeukset sisältävät ehdon ja oletuksen, että jokin tietty asiantila tulee voimaan saman-
aikaisesti poikkeusta sovellettaessa (kun porojen saatavilla on rajoituksetta puhdasta lunta,
puhdasta lunta on niin paljon tarjolla, että kaikilla poroilla on jatkuvasti mahdollisuus sitä
syödä) tai vasikan tapauksessa ”*juottamalla vasikka kylläiseksi useita kertoja päivässä tapahtu-
valla lämpimän maidon tai maitojuoman juotolla, jonka lisäksi tarjotaan lämmintä vettä*” (s. 59,
113). Jatkuvaan saatavuuteen rinnastetaan tai-sanaa käyttämällä myös jatkuvasti saatavilla
oleminen ja säännöllisin väliajoin antaminen (juomavettä tai muuta juotavaa olisi oltava
joko jatkuvasti saatavilla *tai* sitä tulisi antaa eläimelle säännöllisin väliajoin).

Jatkuvaa vedensaintia koskevat poikkeukset eivät ole irrotettavissa myöskään
lämpötilaan liittyvistä yhteyksistään, vaan ehtona on tavanomaista merkittävän paljon
kylmempi pakkasjakso, jonka aikana esimerkiksi normaalioloissa sähkövastuksella sulana
pysyvät vesijohdot jäätyisivät ja estäisivät automaattisen juottojärjestelmän käytön.

Kylmyyden diskurssi

Lämpötilan laskiessa sula vesi muuttuu jäätyneeksi vedeksi. Kylmissä olosuhteissa on selvää,
minkä jatkuva saatavilla pito on lainsäädäntötekstin (EHL 21 §) perusteella kohtuuttoman
vaikea järjestää (sulan veden). Ei siis puhuta mistä tahansa vedestä, vaan nimenomaan
sulasta vedestä. Eläinsuojelulaki ei ota kantaa veteen ja sen olomuotoon lainkaan. Eläinten
hyvinvointilaki nimeää (21 §) ne tekijät, jotka estävät sulan veden jatkuvan saatavilla pidon
(poikkeuksellisen vaikeat sääolot) ja vastaa kysymykseen, minkä vuoksi sulan veden jatkuva
saatavilla pito on kohtuuttoman vaikea järjestää (sääolosuhteista johtuvista syistä). Samalla
sääolosuhteiden pitää olla *poikkeuksellisen* vaikeat ja sulan veden jatkuva saatavilla pito pitää
olla *kohtuuttoman* vaikea järjestää. Kysymys on samanlaisesta veden saannin diskurssista
kuin edellä, mutta normaalia kylmemmissä olosuhteissa.

Sulan veden jatkuva saatavilla pito on kohtuuttoman vaikea järjestää myös eläinten
pitomuodon vuoksi (EHL 22 §). Eläinten pitomuoto vaikuttaa veden saannin ohella
eläinten ja niiden olosuhteiden tarkastustiheyteen. Pitomuoto sanelee, mitä eläimiä ei
tarvitse tarkastaa päivittäin (laajoilla alueilla luonnonmukaisissa olosuhteissa tarhattavat,
luonnonvaraisiin eläinlajeihin kuuluvat eläimet, vaikeasti tavoitettavilla laitumilla kesäaikaan
pidettävät eläimet sekä viljelykalat). Viljeltävien kalojen osalta osoitetaan, mitkä tekevät
päivittäisen tarkastamisen mahdolltomaksi (vaikeat sääolot, jääpeite tai käytettävä kasva-
tusmenetelmä) eli ihmisestä riippumattomat kylmyyden aiheuttamat haasteet (vaikeat
sääolot, jääpeite). Kylmyys olosuhteena normalisoidaan, vaikka hallituksen esitys rinnastaa
pitkittyneen kylmyyden tai kuumuuden tunteen mahdolliseksi kärsimyksen aiheuttajaksi.
Poikkeuksellinen kuumuus ei ole lainsäädännön perusteella poikkeus jatkuvan veden
saannin vaatimukseen, vaikka pitkän hellekauden aikana eläinten veden saanti saattaa olla
puutteellista.

Eläinsuojelulaki ei ota kantaa poikkeuksellisiin olosuhteisiin. Eläinten perusoikeuseh-
dotuksessa jäänyt vesi on sulalle vedelle vastakkainen, eläimen oikeuksia rikkova veden
olomuoto. Hallituksen esitys puolestaan rinnastaa porojen elinolosuhteissa lumen ja veden,
kunhan lumi on puhdasta ja sitä on riittävästi ja jatkuvasti saatavilla. Tämä on lainsäätäjän
mukaan tarkoituksenmukaista. Jatkuva vedensaintia koskevat poikkeukset eivät ole irro-
tettavissa lämpötilaan liittyvistä yhteyksistään, vaan ehtona on kylmyys ja sen haitalliset
vaikutukset eläintenpitoon (tavanomaista merkittävän paljon kylmempi pakkasjakso, jonka
aikana esimerkiksi normaalioloissa sähkövastuksella sulana pysyvät vesijohdot jäätyisivät
ja estäisivät automaattisen juottojärjestelmän käytön). Se tarkoittaa, että muulloin kuin

pakkaskelillä vettä olisi oltava jatkuvasti saatavilla myös igluvasikoilla, rekikoirilla ja turkis-eläimillä, jotka muutoin juotetaan sangosta useita kertoja päivässä. Sankujuotto rinnastuu jatkuvaan veden saantiin juottolaitteistojen häiriötilanteissa, mutta myös lämpötilaan liittyvissä poikkeuksissa.

Yhteenveto ja johtopäätökset

Kaikissa diskursseissa puhutaan vedestä, sen laadusta ja olomuodosta, mutta myös veden saannin olosuhteista. Teksti vastaa pääsääntöisesti mitä ja millainen -tyyppisiin kysymyksiin, mutta jonkin verran myös milloin/missä tilanteessa ja kuinka usein -alkuisiin kysymyksiin. Kiistanalaista on vedensaannin jatkuvuus. Aineistosta rakentuu toisilleen vastakkaisia ja toisiaan täydentäviä diskursseja, kuten huolenpidon ja luonnon diskurssit ja toisaalta veden saannin ja kylmyyden diskurssit. Näin syntyy käsitys eläimestä, jolla on fysiologinen tarve (vesi), mutta vain perusoikeushdotuksen mukaan (perus)oikeus sen saamiseen.

Aineistostani muodostuu veden saannin normeja, jotka mukailevat perinteistä, plantaa-simaista kotieläintuotantoa. Normit rajaavat eläinlajit vedensaantiin oikeutettuihin ihmisen hoidossa oleviin ja ”noihin toisiin”, jotka selviytyvät jään ja lumen turvin. Veden saanti on normi, mutta myös poikkeuksesta tulee normi, joka oikeutetaan tosiasioihin perustuvalla tiedolla. Toisaalta jo veden saannin normi sinänsä on muutos siirryttäessä eläinsuojelu-laista eläinten hyvinvointilakiin, koska eläinsuojelulakiin ei kuulunut jatkuvan vedensaannin vaatimusta.

Lakia tutkimalla tutkimme vallan ja kontrollin välineitä (Gellers 2015). Menetelmäksi tällaiseen tutkimukseen sopii diskurssianalyysi, joka Niemi-Kiesiläisen ja kumppanien (2006) mukaan määrittää kategorioita tai rajoja sekä antaa merkityksiä ihmisten teoille. Diskurssianalyysi paljastaa erityisesti ristiriidat toisaalta ihmisen huolenpidon ja luonnon-mukaisuuden (luontoon puuttumattomuuden), toisaalta veden saannin ja sitä rajoittavan kylmyyden diskurssien välillä. Lainsäätäjät näyttävät tiedostavan tarpeen kunnioittaa eläimiä ja huolehtia niiden perustarpeista, mutta yrittävät samalla vetää rajoja ja rakentaa kate-gorioita, jotka asettavat veden saannin suhteen eläimet keskenään eriarvoiseen asemaan. Perusteluissa nähdään luonnollisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta, samanlaista järki-peräisyyttä kuin Haapasalon (2020) kalastuslainsäädännön diskurssien tutkimuksessa. Hallituksen esityksen argumentaatio on yleisiin tosiasioihin tukeutuvaa ja järkipäraseen ajatteluun vetoavaa.

Hallituksen esityksen argumentaatio on tunneilmaiseltaan neutraalia, yksitasoista eikä se pyri suostuttelemaan tai värittämään esittämäänsä. Se ei ole kenenkään puolesta tai ketään vastaan. Veden saannin normit rakentuvat veden eri olomuotojen ja erilaisten olo-suhteiden välisillä rinnastuksilla. Retorinen analyysi ei tuo virallisen ja yksimielisyyteen pyrkivän tekstin analyysiin samanlaista kriittisyyttä ja terävyyttä kuin poliittisesti väritty-neeseen strategiapuheeseen eläinten oikeuksista. Sellaiseen analyysiin olisi tarvittu ehdotus eläinten perusoikeuksista kokonaisuudessaan tai uutta oikeustapauskäytäntöä. Näissä olisi voinut keskittyä etsimään oikeudelliselle puheelle tyypillisiä strategisia piirteitä ja oikeus-kielen keskeisiä vaikutuskeinoja.

Kieli ei suoraan kuvasta todellisuutta sellaisena kuin se on, vaan havaittu teksti on havaitsijan oma, yksi mahdollinen tulkinta todellisuudesta. Havaitsijan ja havainnon välinen suhde vaikuttaa havaintoihin. Tutkimusaineistoa tulisi lähestyä tekemättä siitä ennakko-ole-tuksia, mutta tässä tutkimuksessa omat kokemukseni eläinsuojelulain ja eläinten hyvinvoin-tilain soveltamisesta eläinten hyvinvoinnin valvonnassa vaikuttavat väkisinkin tapaan, jonka kautta omat tulkintani syntyvät. Tekemästäni analyysistä on mahdotonta poistaa henkilö-kohtaisesti värittyä sosiohistoriallista kontekstia. Siksi tutkimuksessa ei voida pyrkiä saa-vuttamaan lainsäädäntöaineistosta yhtä ainoaa oikeaa tulkintaa, vaan joudutaan ottamaan huomioon, että kieli on monimerkityksistä, kontekstuaalista ja tulkitsijasta riippuvaa.

Toisaalta Kakkuri-Knuuttilan (1999b, 234) mukaan retorisen analyysin tekijältä edellytetään empiiristä tietoa tekstin käsittelemästä asiasta, tekstin tuottamisen tavoitteista ja menettelytavoista sekä kohteena olevan alan kielen ja siihen sisältyvien argumenttitalpojen tuntemusta. Tutkijan tulisi olla tietoinen omista arvoistaan, koska normeihin ja sääntöihin nojaavassa argumentoinnissa normit ja säännöt sisältävät arvoja (mt., 264). Kapitalosentristinen kotieläintuotanto perustuu tehokkuus- ja hyötyajatteluun, joka on vastakkainen eläimen itseisarvon kunnioitukselle. Kapitalosentrismi on vastakkainen myös Eläinoikeusjuristien ehdotukselle eläinten perusoikeuksista, joten valitsemaani tutkimusasetelmaan mahtuu arvojen välisiä jännitteitä.

Olen tarkastellut uutta ja vanhaa lakia kielellisenä todellisuuden rakentajana, jonka diskurssien analyysi avaa mahdollisuuden nähdä toisenlaista, omalle ajallemme tyypillistä ja peittelemätöntä eläimiin liittyvää argumentaatiota. Analyysi paljastaa syvää kritiikkiä nykyistä kapitalosentrististä kotieläintuotantoa kohtaan erityisesti lausunnoissa ja näkee eläimen elävänä olentona, jolla on samat tarpeet kuin ihmiselläkin. Rinnastus on argumentaatiokeinoista näkyvin ja itsestään selvin. Kaikille argumentaation osallistujille on heidän omien sanojensa mukaan itsestään selvää, millä tavalla eläimiä tulisi kohdella. Se ei kuitenkaan käy ilmi muusta kuin heidän oletuksestaan, että eläimet ovat fysiologisine tarpeineen pohjimmiltaan samanlaisia kuin ihmiset. Kuvaavaa myös on, että lausunnoissa ei näy esimerkiksi turkistarhauksen edustajien perusteluja.

Lähestymistapaani liittyy mahdollisuus nähdä Foucault'n (2010, 19) biovallan käsite myös toislaajisten kannalta. Tämä ei ole tavanomaista valtasuhteiden tutkimuksen piirissä (Hamilton 2011; Palmer 2016). Ihmiskehon hallintaan keskittynyt biopolitiikka eli käytännössä väestöpolitiikka saa uusia eläinoikeudellisia ulottuvuuksia, kun eläimen ja ihmisen suhde otetaan huomioon nykyistä tiedostavammin. Tällä voi olla vaikutusta tulevaisuuden metsästys- ja kalastuslakiin, poronhoitolakiin ja muuhunkin kuin eläinten hyvinvointiin. Hyvinvoinnin kannalta uudistustyö kuitenkin jatkuu lain nojalla annettuihin ja tulevaisuudessa annettaviin asetuksiin, joista tämän tutkimuksen kannalta merkittäväksi nostaisin poroja koskevan asetuksen. Porojen ja poronhoidon tarpeet sivuutettiin lausunnoissa lähes täysin. Poroja koskeva asetus ei ole tällä hetkellä aktiivisessa valmistelussa, vaan odottaa, että muita eläinlajeja koskevat asetukset saadaan ensin valmiiksi. Asetus on aikanaan valmistuessaan porojen lisäksi kylmiä olosuhteita ja arktista aluetta koskeva asetus, joka olettavasti asettuu omalle paikalleen osana arktisen alueen tutkimusta heijastaen samalla käsitystä eläinten hyvästä elämästä ihmisen rinnalla myös marginaalisemmassa eläintenpidossa ja haastavammissa olosuhteissa.

Eläinoikeudellinen tutkimus on alkuaikeinaan kohdistunut pääasiassa eläinten oikeudellisen aseman jäsentelyyn sekä eläimiin liittyvän lainsäädännön sisällön ja soveltamisen kriittiseen analysoimiseen (Wahlberg 2015), mutta tutkimuksen kohteena ovat lähes yksipuolisesti ihmisen välittömässä hoidossa olevat eläimet. Tässä tutkimuksessa halusin nähdä, millä lailla arktiset olosuhteet otetaan huomioon luonnonvaraisten eläinten tarpeiden määrittelyssä. Luonnonvaraisilla eläimillä ei ole ihmisille samanlaista tunnearvoa kuin yleisemmillä ihmisen välittömässä hoidossa olevilla eläimillä, joten kyseessä ovat ne toislaiset, joiden tarpeet jäävät poliittisessa päätöksenteossa helpoimmin syrjään. Sama koskee poroja, jotka ovat tarpeineen melko tuntemattomia poronhoitoalueen ulkopuolella. Tutkimus on nostanut esille myös luonnonvaraisten (ml. porot) eläinlajien tarpeet. Ne ovat nisäkkäitä ja lintuja, joilla pitää lain mukaan olla vettä jatkuvasti saatavilla. Ne ovat kuitenkin myös ne marginaaliin jäävät, nykyisenkaltaisen hiljaiset ja näkymättömät biovallan ja lajisorron uhrin, joiden kohdalla on lupa poiketa vaatimuksista.

Analyysin eri vaiheissa toistuu eläimen hoidossa oleminen. Sillä rakennetaan rajaa, jonka tuolla puolen ihmisellä ei ole enää velvollisuuksia eläimen tarpeista huolehtimiseen. On siis norminmukaista olla hoidossa oleva eläin ja tämä oleminen takaa jonkinlaiset minimiolosuhteet veden saanteineen. On helppoa ajatella, että ihminen ei pystyisikään huolehtimaan vapaasti laajoilla alueilla liikkuvien eläinten vedensaannista eikä sitä siksi

laissa edellytetäkään. Käytännön tasolla porojen vedensaannista kuitenkin huolehditaan kasaamalla niille traktorilla puhdasta lunta juomavedeksi (Rasmus 2024).

Lainsäädännön kehittämistyön diskursseissa, puhuttaessa erityisesti eläinten perusoikeuksista, eläimillä on rooli toimijoina, joilla on oikeus saada oikeutta. Ensisijaisesti kysymys on oikeudesta sulan veden saamiseen. Veden olisi myös oltava puhdasta, myrkytöntä ja hygieeniseltä laadultaan moitteetonta, minkä lausunnonantajat ja hallituksen esitys ovatkin tuoneet esiin. Eläimellä on *tarve* aivan tietynlaiseen veteen jo nykyisen lainsäädännön mukaan, mutta oikeuksien puutteessa eläimellä ei kuitenkaan ole samanlaista *oikeutta* siihen kuin ihmisellä. Vesipoliittinen keskustelu lähtee ajatuksesta, että ihmisillä ja elinkeinolla tulisi olla käytettävissään riittävä määrä hyväksyttävän laatuista vettä (UN-Water 2013; Kurrer 2025). Ottamalla huomioon, että ihmisten, eläinten ja ympäristön terveys on yhteinen (ns. One Health -käsite), eläinten juomaveden ja luonnonvesien puhtaudella on merkitystä paitsi yleisessä toislaisten tarpeiden huomioon ottamisessa, myös ihmisten terveyden ylläpitämisessä ja talouden menestyksessä.

Liitteet

Artikkelin verkkoversiossa on saatavilla kolme liitettä. Liitteessä 1 on listattu eläinten hyvinvointilaista aineistoksi valitut pykälät ja liitteessä 2 eläinsuojelulaista aineistoksi valitut pykälät. Liitteessä 3 on tiivistelmä ehdotuksesta eläinten perusoikeuksiksi.

Lähteet

- Alhojärvi, T. (2020) Critical Gibson-Graham: Reading capitalocentrism for trouble. *Rethinking Marxism* 32(3) 286–309. <https://doi.org/10.1080/08935696.2020.1780667>
- Allen, G. (2011) *Intertextuality*. 2. painos. Routledge, New York.
- Berger, P.L. & Luckmann, T. (1966/1994) *Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen. Tiedonsosiologinen tutkielma*. Käännös Raiskila, V. Like, Helsinki.
- Charteris-Black, J. (2011) *Politicians and Rhetoric. The Persuasive Power of Metaphor*. 2. painos. Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1057/9780230319899>
- Coe, K. (2015) *Rhetoric, Political. The International Encyclopedia of Political Communication*. <https://doi.org/10.1002/9781118541555.wbiepc066>
- Eläinsuojelulaki (247/1996) <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/1996/247>
- Euroopan komissio (2025) Water Framework Directive. https://environment.ec.europa.eu/topics/water/water-framework-directive_en (luettu 30.09.2025)
- Eurooppa-neuvosto (2025) Vesi. <https://www.consilium.europa.eu/fi/policies/water/> (luettu 30.09.2025)
- Euroopan tilintarkastustuomioistuim (2014) EU:n vesipoliittikan tavoitteet on onnistuttu sisällyttämään yhteiseen maatalouspolitiikkaan vain osittain. https://www.eca.europa.eu/lists/ecadocuments/sr14_04/sr14_04_fi.pdf
- Foucault, M. (1978) *The History of Sexuality. Vol 1, an Introduction*. Lane, Lontoo.
- Foucault, M. (2010) *Turvallisuus, alue, väestö: hallinnallisuuden historia: Collège de France luennot 1977–1978*. Käännös Paakkari, A. Tutkijaliitto, Helsinki.
- Gellers, J.C. (2015) Greening critical discourse analysis: applications to the study of environmental law. *Critical Discourse Studies* 12(4) 482–493. <https://doi.org/10.1080/17405904.2015.1023326>
- Gibson-Graham, J.K. (2006) *The End of Capitalism (As We Knew It). A Feminist Critique of Political Economy*. Minnesota University Press, Minneapolis.
- Haapasalo, T. (2020) Antroposentrismistä ekosysteemiseen ajatteluun? Diskurssianalyttinen tutkimus kalastuslainsäädännön tavoitteiden muutoksista. *Alue ja Ympäristö* 49(1) 87–104. <https://doi.org/10.30663/ay.82460>
- Hallituksen esitys uudeksi eläinten hyvinvointilaiksi (186/2022) <https://www.finlex.fi/fi/hallituksen-esitykset/2022/186>
- Hamilton, P. (2011) Animal liberation. A view from political science. *The Brock Review* 12(1) 129–143. <https://doi.org/10.26522/br.v12i1.336>
- Haraway, D. (2008) *When Species Meet*. University of Minnesota Press, Minneapolis.
- Hyvärinen, P. (2020) Sienestystä pohjoisilla puupelloilla: metsien moninaiset taloudet ja plantaasiosentrismin ongelma. *Alue ja Ympäristö* 49(2) 22–43. <https://doi.org/10.30663/ay.97101>

- Hämäläinen, H. (2013) *Säädöstehtävän intertekstuaalisuudesta*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto. <http://hdl.handle.net/10138/40244>
- Kakkuri-Knuuttila, M.-L. (1999a) Kysymys-vastaus -menetelmä analyysin apuna. Teoksessa Kakkuri-Knuuttila, M.-L. (toim.) *Argumentti ja kritiikki* 34–59. Gaudeamus, Helsinki.
- Kakkuri-Knuuttila, M.-L. (1999b) Retoriikka. Teoksessa Kakkuri-Knuuttila, M.-L. (toim.) *Argumentti ja kritiikki* 233–272. Gaudeamus, Helsinki.
- Kiljala, N. (2024) *Oman tahdon pitää riittää. Diskurssianalyysi aborttilakikeskustelusta eduskunnassa*. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/94055>
- Koskela, T. (2017) *Optimaalinen eläinsuojelu rikosprosessissa ja julkishallinnossa*. Dissertations in Social Sciences and Business Studies 141. Itä-Suomen yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-61-2390-5>
- Koskeniemi, M. (1997) Tyyli metodina. Teoksessa Häyhä, J. (toim.) *Minun metodini* 173–188. WSOY, Porvoo.
- Koskinen, H.I. (2019) *Viranomaisyhteistyö ja eläintautien vastustaminen ympäristöterveydenhuollon hallinnossa*. Väitöskirja. Helsingin yliopisto.
- Kurrer, C. (2025) Vesien suojelu ja hoito. Faktatietoja Euroopan unionista. Euroopan Parlamentti. <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/fi/sheet/74/vesien-suojelu-ja-hoito> (luettu 30.09.2025)
- Laki eläinten hyvinvoinnista (693/2023) <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/saaduskokoelma/2023/693>
- Leinonen, T. (2022). *Sekarotuihin oikeuskäytäntö: eläinsuojelurikoksen tekotavat ja miten ne näkyvät oikeuskäytännössä*. Pro gradu -tutkielma. Lapin yliopisto. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe202301193659>
- Lépy, É. & Pasanen, L. (2017) Observed regional climate variability during the last 50 years in reindeer herding cooperatives of Finnish Fell Lapland. *Climate* 5(4) 81. <https://doi.org/10.3390/cli5040081>
- Maa-jametsätalousministeriö(2005) Ilmastomuutoksen kansallinen sopeutumisstrategia. *Maa-jametsätalousministeriön julkaisuja* 1/2005. <https://mmm.fi/documents/1410837/0/Kansallinen+sopeutumisstrategia.pdf/645a9497-7076-d848-4156-48d7b442c4cd/Kansallinen+sopeutumisstrategia.pdf?e=1594804278431>
- Martin, J. (2014) *Politics and Rhetoric: A Critical Introduction*. Routledge, Lontoo.
- Mattila, H. (2002) *Vertaileva oikeuslingvistiikka*. Kauppakaari Lakimiesliiton kustannus, Helsinki.
- Niemi-Kiesiläinen, J., Honkatukia, P. & Ruuskanen, M. (2006) Diskurssianalyysi ja oikeuden tekstit. Teoksessa Kiesiläinen, J., Honkatukia, P., Karma, H. & Ruuskanen, M. (toim.) *Oikeuden tekstit diskursseina* 21–41. Suomalainen Lakimiesyhdistys, Helsinki.
- Nuotio, K. (2007) Eettistä vai moraalista oikeutta? Oikeusvaltio monikulttuurisuuden paineissa. Teoksessa Nuotio, K., Gylling, H., Hirvonen, A., Kauppinen, J., Kotkas, T., Laitinen, A., Masso, I.A., Ojakangas, M., Toppinen, P. & Vitikainen, A. (toim.) *Oikeus ja politiikka: filosofisia esseitä* 127–144. Suomalainen Lakimiesyhdistys, Helsinki.
- Ocobock, C., Turunen, M., Soppela, P. & Rasmus, S. (2022) The impact of winter warming and more frequent icing events on reindeer herder occupational safety, health and wellbeing. *American Journal of Human Biology* 35(1) e23790. <https://doi.org/10.1002/ajhb.23790>
- Palmer, C. (2016) ”Taming the wild profusion of existing things”? A study of Foucault, power, and human/animal relationships. Teoksessa Chrulew, M. & Wadiwel, D.J. (toim.) *Foucault and Animals* 107–131. Brill, Leiden & Boston.
- Pekkarinen, A.-J., Rasmus, S., Kumpula, J. & Tahvonen, O. (2022) Winter condition variability decreases the economic sustainability of reindeer husbandry. *Ecological Applications* 33(1) e2719. <https://doi.org/10.1002/eap.2719>
- Peltola, R. (2021) Ihmiskieli ja elämyks. Teoksessa Peltola, R., Jääskeläinen, A. & Harjunpää, K. (toim.) *Kieli ja eläm. Vuorovaikutusta ja kieliooppia monilajisissa yhteisöissä* 401–439. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- Perelman, C. (1996) *Retoriikan valtakunta*. Käännös Lehto, L. Vastapaino, Tampere.
- Phillips, N. & Hardy, C. (2002) (toim.) *Discourse Analysis. Investigating Process of Social Construction*. Sage, Thousand Oaks.
- Rantala, K. & Alasuutari, N. (2021) Lainsäädäntötutkimus: esimerkkinä lainvalmistelun analyysi. Teoksessa Nieminen, K. & Lähteenmäki, K. (toim.) *Empiirinen oikeustutkimus* 70–91. Gaudeamus, Helsinki.
- Rasmus, S. (2024) Henkilökohtainen tiedonanto. 1.11.2024. Arktinen keskus.
- Ratamäki, O. (2016) *Metsästyksien ja eläinsuojelurikosten konkurrenssi – erityistarkastelussa suurpetojen salametsästyksen Suomessa vuosina 2005–2010*. Pro gradu -tutkielma. Itä-Suomen yliopisto. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:uef-20160838>
- Ratamäki, O. & Tynkkynen, S. (2006) Eläinpolitiikka – mitä se voisi olla? *Alue ja Ympäristö* 35(1) 14–24. https://www.ays.fi/alue-ja-ymparisto-lehti/arkisto/pdf/aluejaymp_2006_1_s14-24.pdf
- Rautio, A. (2017) Vesiturvallisuus arktisilla alueilla. *Vesitalous* LVIII (5) 8–10. https://vesitalous.fi/wp-content/uploads/2017/10/Vesitalous_05_2017_netti.pdf
- Riskulla, S. (2023) Muutoksen ja vakauden dynamiikka – oikeus ja politiikka yhteiskunnallisina diskursseina. *Oikeustiede-jurisprudentia* 51(1I) 329–374. <https://journal.fi/oikeustiede-jurisprudentia/article/view/141570>
- Sarén, S. (2024) *Biofilia sukupuuttomatkaillussa antroposeenin aikana*. Pro gradu -tutkielma. Lapin yliopisto. https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/66218/Saren_Sini.pdf?sequence=1&isAllowed=1

- Suomen YK-liitto (2013) Vesi on ihmisen perusoikeus. 22.3.2013. <https://www.ykliitto.fi/uutiset-media/uutiset/vesi-on-ihmisen-perusoikeus>
- UN-Water (2013) Water security and the global water agenda – a UN-Water analytical brief. United Nations University Institute for Water, Environment and Health: Ontario, Kanada. https://www.unwater.org/sites/default/files/app/uploads/2017/05/analytical_brief_oct2013_web.pdf
- Valtioneuvosto (2021) Arktisen politiikan strategia. *Valtioneuvoston julkaisuja* 2021:53. Valtioneuvosto, Helsinki. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-872-7>
- Valtonen, E., Koskela, T., Valros, A. & Hänninen, L. (2023) Defining crimes against companion animals in Finland – passive neglect and active maltreatment. *Anthrozoös* 36(5) 805–824. <https://doi.org/10.1080/08927936.2023.2192577>
- Vesipolitiikan puitteiden direktiivi 2000/60/EY. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=celex%3A32000L0060>
- Vääräkkälä, S., Koskela, T., Hänninen, L. & Nevas, M. (2020) Evaluation of criminal sanctions concerning violations of cattle and pig welfare. *Animals* 10(4) 715. <https://doi.org/10.3390/ani10040715>
- Wahlberg, B. (2015) Eläinoikeus – eläinten oikeuksista ja oikeudellisesta asemasta. *niin & näin* 85(2) 72–75. <https://netn.fi/wp-content/uploads/2017/11/netn152-14.pdf>